

Ben clàssics però ben moderns

Aquestes últimes setmanes l'editorial Tres i Quatre ha tret al mercat una nova col·lecció que ja compta amb quatre títols inicials i ben suggestius: L'Estel ens ofereix una antologia de poesia realista, un bon clàssic i dues reedicions de novel·les contemporànies.

C. Bertomeu

La nova col·lecció L'Estel d'editorial 3i4 que, en paraules de Vicent Salvador —director de la col·lecció— «vol posar a l'abast dels estudiants i estudiosos de la nostra literatura —com també del lector culte en general— un ampli repertori de textos antics i moderns amb categoria de clàssics», ompli ja els aparadors de les llibreries amb quatre novetats. Una antologia de la poesia realista, *Dinou poetes dels seixanta*, a cura d'Enric Balaguer; un clàssic antic, *Cobles i noves rimades*, de Jaume i Pere March, i dues reedicions de novel·les contemporànies. I, curiosament, aquests han estat els llibres que han donat més que parlar de la nova col·lecció.

Patricia Gabancho, a les planes del *Diari de Barcelona*, deia d'un d'ells, *Míster Evasió*, de Blai Bonet: «Aquesta novel·la... va ser considerada una autèntica bona nova pel que fa a la modernitat narrativa catalana. Amb tota justícia: no només aquest fill una mica esbojarrat de Santanyí havia trencat en bé amb la tradició mallorquina (els seus primers llibres de poesies van ser una bomba), sinó que *Míster Evasió* continua sent una novel·la sorprenent fins i tot avui». Ara tenim ocasió de comprovar-ho.

L'altra reedició, una altra bona nova pel que fa a la moderna narrativa catalana i una autèntica bomba dins el context on apareixia, el País Valencià, és *Crim de Germania*. Hem preguntat a l'autor, Josep Lozano, què opina ara d'aquell esclat.

«Tinc un gran afecte pel llibre, clar.

Josep Lozano: dues novel·les més en preparació.

Va ser l'obra que em va fer entrar en la literatura. Ara que Antònia Cavnilles n'està fent la traducció castellana per a l'editorial Anagrama, he rellegit una mica el llibre i pense que podria haver-ne abreuïat alguna part. No ho sé. Em caldria més temps per ser objectiu amb aquesta novel·la».

Per a Josep Lozano, la novel·la històrica és una etiqueta més, que inclou obres i pretensions molt diverses. «Amb tot, els llibres que circulen amb aquesta etiqueta tenen plena vigència. Només cal fer una ullada per les llibreries i te n'adones». Lozano es pren amb calma, i amb el seu toc de modèstia, que *Crim de Germania* haja esdevingut un clàssic, i també un *best seller*, una de les poquíssimes novel·les

valencianes que han aconseguit ser-ho.

«Se n'han fet unes quantes edicions. Ara, que això també té causes extraliteràries, llibres recomanats, instituts, ja ho saps... Però, si el llibre ha suscitat aquesta acceptació, per alguna cosa serà. Tot això de les noves edicions té una gràcia: que no hi cal fer cap esforç. És com una partenogènesi, un fill que s'autoreproduceix ell, tot sol. Alegra, és clar».

Però la veritat és que Josep Lozano està capficat ara en unes altres coses. Dues novel·les, ni més ni menys, que tracta de compaginar i que esperem veure ben prompte publicades, i amb la contundència d'aquell *Crim de Germania* clàssic i modern que ara torna a estar a l'abast de la mà del lector. □

TOTS ELS COLORS DE LA CULTURA

Studio, vint anys d'espectacle a València

Vint anys de tots els colors, ventades, trons, llamps i, fins i tot, tirs defineixen la voluntat d'una iniciativa cultural que a València salva pàgines i pàgines que podien haver aparegut desèrtiques. La societat Studio celebra aniversari i continua, amb ganes, la història.

V. I.

Ara fa vint anys es fundava a València —enmig d'un desert cultural com ara és difícil fer-se idea— la societat anònima Studio, amb la sana intenció de moure una mica de gresca in-

tel·lectual i artística a la ciutat, que bona falta en feia. Una intenció que ha fet realitat durant tots aquests anys. Creada al desembre de 1967, començava a funcionar l'any següent a un local de Taquígraf Martí, el número 4. Teatre, música —sobretot jazz, però també tota la nova cançó— llibreria,

discoteca i una mena de *drugstore* cultural, tot a una ala.

Amb el progressiu augment de llibertats, i de plataformes, Studio va anar decantant-se pel teatre, i el 1973 es traslladava a la seu, ara ja mítica, del València-Cinema, un vell cinema del nucli antic de València transformat durant un temps en ring de pa i meló i de nou recuperat per a usos recreatius pacífics. Des del '73 una llarga trajectòria de muntatges ha omplert les referències escèniques i, durant una etapa, també cinèfiles, de la progressia i la modernor locals. Studio, els seus homes i les seues coses, han esdevingut així un eix indefugible del *show-biz* culte valencià.

Vicent Vergara, un dels pares de la criatura, recorda que «Studio es va fundar com a societat anònima per tal d'estalviar-nos problemes de permisos legals, mentre que, com a associació cultural, no hauríem pogut anar avant. Volíem també crear una infraestructura que tinguera consistència, que tinguera futur». I ben cert que en va tenir.

Vicent Vergara recorda la politització del públic del moment «que feia

prou difícil la coexistència de propostes al si de Taquígraf Martí, 4» i té un sucós anecdotari: «La primera actuació dels Joglars, que després seria el grup amb més èxit que hem dut, va ser amb *El diari*, l'any 69, i vam tenir nou espectadors».

Els primers anys són sempre els més difícils. Així ho recorda Francesc Soler Crespo, president de l'entitat. «Es tractava de crear un centre cultural que, amb totes les limitacions del moment, permetera de disfrutar del teatre, la música, etc., com en qualsevol lloc civilitzat. Volíem crear un instrument per donar veu a totes les manifestacions culturals. I encara, amb tots els canvis lògics d'una llarga evolució, Studio té aquesta voluntat».

Vint anys de treball són dignes de celebrar-se. Sobretot quan la voluntat era la d'oferir cultura, i més a una ciutat com València, el 1968, o ara mateix. Han estat, òbviament, vint anys de tots els colors, ventades, trons i llamps, fins i tot tirs. I d'astúcia en la supervivència. Però Studio segueix com si tal cosa, i amb gana, és clar, de complir-ne trenta. □

Des del '73: una llarga trajectòria de muntatges.

**XVI
PREMIS
OCTUBRE
1 9 8 7**

EDITORIAL TRES I QUATRE

GUANYADORA

**VOL
NOCTURN**

Gemma Lienas

Premi de narrativa
Andròmina

FINALISTA

**AI,
JOANA
MARIA**

Llorenç Capellà

Premi de narrativa
Andròmina

▶

I ENCARA

Felícia Fuster

Premi de poesia
Vicent Andrés Estellés

I ALTRES TÍTOLS

**UNA FAMÍLIA DE JUEUS
VALENCIANS: ELS VIVES**
Angelina Garcia

**LA MEDICINA A LA LITERATURA
VALENCIANA DEL SEGLE XVI**
Lluís Cerveró

**OBRA COMPLETA VI
TEATRE I FESTA, 1**
Manuel Sanchis Guarnier
a cura d'Alfons Llorens

